

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput XIV. De Adami respicientia, ac salute.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83642](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83642)

ullatenus recedendum. Cui sane non adversatur Augustinus, qui xi. de Gen. ad lit. cap. 39. n. 52. scribit: *Hoc significationis gratia factum est, sed tamen factum.*

3.
Variæ sen-
tentia fe-
runduntur.

Ad rationem prædictam, quæ vide-
tur confirmare Origenianum errorem,
responderunt veteres Rabbinii fuisse pel-
les, quas statim tempore serpentes abji-
ciunt; sive animalia adhuc viventia
sponte, Dei iussu, se pellibus expolia-
se: aut forte *pellium* nomine significari
pilos, vel lanam. At hæc partim ficti-
tia sunt, partim aspera & contorta;
partim quoque temporis angustia, &
necessitati convenire non possunt. Pro-
copius Gazæus Comment. in Genesim
putat huiusmodi vel productas ex ni-
hilo, vel per conversionem præexisten-
tis materiæ, ipsa die sexta post Adæ la-
psum, & die ad vesperam inclinante.

Torniellus tom. 1. Annal. p. 100. scri-
bit tunicas ab ipso Adamo, Deo inspi-
rante, fabrefactas, nec Deum, sed ho-
minem animalia occidisse. Factum id
ministerio Angelorum, scribunt Abu-
lensis, à Lapide, Salianus, alii. Ego
non video, cur teneamur asserere, Deum
ex animalibus singulis bina tantum creas-
se, cum hæc inter non sit, quomodo
in hominibus, dominium ac regimen,
cui dependentia ab uno necessaria est:
aut si bina fuerunt producta, non po-
tuerint, antequam mactarentur, ad
speciei conservationem faminas gravi-
vidare. Ut ut sit, falsum est, quod
de primis hominibus scribit in quinto
Lucretius:

*Necdum res igni sciant tractare, nec
uti
Pellibus, & spoliis corpus vestire fe-
rarum.*

C A P U T XIV.

De Adami resipiscentia, ac salute.

S U M M A R I U M.

1. Status quæstionis.
à num. 2. usque ad 5. Probatur, Adamum pæ-
nitentiam egisse, & salutem æternam con-
secutum fuisse.

6, & 7. Respondetur ad contrariam argumen-
tationem.

1.
De Adami
resipiscen-
tia ac salute.

TATIANUS Syrus auctor Orationis
ad Græcos editæ circa annum vul-
garis Aerae 172. Marci Aurelii Imp.
XII. primus omnium Adami saluti con-
tradixit, ut Irenæus scribit lib. 1. cap.
38. olim 30. & verbis Irenæi Eusebius
H. E. lib. IV. cap. 29. Et doctissimus
quidem Valesius Irenæi verba reddidit,
*Nova præterea argumenta ad subverten-
dam Adami salutem excogitans*, quibus
videtur Tatianum non fuisse huius er-
roris auctorem, sed in Græcis habetur,
*τῇ δὲ τοῦ Ἀδὰμ σωτηρίᾳ παρ' αὐτοῦ τὴν ἀν-
τιλογίαν ποιησάμενος*, id est, *Adami au-
tem saluti ex se ipso, ingenioque suo con-
tradictionem faciens*. Post Tatianum
damnationem Adæ asseruerunt Encratia,
sic nuncupati ἀπὸ τῆς ἐγκρατείας, à conti-
nentia, quod nuptiis adversarentur; un-
de diversi non fuerunt à Marcionitis, ut
recte eo loco Eusebius. Hi & Severia-
ni dicti sunt à Severo quodam Tatiani
discipulo, de quo Nicephorus lib. IV.
H. E. cap. 4. & lib. I. Hæretic. fabul.
cap. 21. Theodoretus.

An Adam
salvatus.

Revocavit in dubium salutem Adæ,
non tamen inter damnatos illum con-
numeravit Rupertus Abbas Tuitiensis, qui
floruit sub initium sæculi XI. Istum ali-
R. P. Berti Theol. Tom. II.

qui benigne excusant, quasi aliorum
sententiam, non propriam exposuerit.
Verum etsi Rupertus temeritatis notam
inurit iis, qui temere quæstionem hanc,
subscribentes Encraticis, finirent; ni-
hilo tamen minus posteaquam dubita-
tionis suæ causa attulit, nulla pro Ada-
mo producta, pergit rotundis quadra-
tisque verbis: *Salvatio ejus, & à mul-
tis libere negatur, & à nullo satis firmi-
ter defenditur*. Excusandus potius Ru-
pertus, quod non satis ei constaret de
auctoritate libri Sapientia, de qua olim
dubitarunt nonnulli: nullo enim alio
Divinæ Scripturæ testimonio salus Adæ
apertissime comprobatur. Id tamen
Tatiano, asseclisque minime suffragatur;
quoniam hi non in ancipiti dubitatione
prudenter versati sunt, sed temere in
protoparentem damnationis sententiam
pronunciaverunt. Nunc autem ob me-
morati libri certam divinamque aucto-
ritatem, atque ventilatam traditionem
Majorum, neque fas est iudicium su-
spendere.

PROPOSITIO: Adam patrati crimini-
nis pœnituit, & salutem æternam est propositio,
consecutus.

xx

Demon-

Probat
Adamum
penitusse, &
salvum fa-
ctum.

Demonstratur primo ex cap. x. Sapient. v. 1. & 2. *Hæc illum, qui primus formatus est à Deo pater orbis terrarum, cum solus esset creatus custodivit, & eduxit illum à delicto suo, & dedit illi virtutem continendi omnia.* Deinde probatur Traditione PP. Irenæus in III. adversus Hæres. cap. 34. plura contra Tatianum argumenta producit, de quibus infra. Fuit autem Irenæus huic hæretico synchronus, atque strenuissimus Adversarius. Sæculo 3. damnarunt hunc errorem Tertullianus lib. 11. contra Marcionem cap. 25. & Origenes hom. 35. in Matthæum. Proximo sæculo Eusebius loco citato, Athanasius libro de Passione & Cruce Domini, Hilarius in Matthæum Canone VIII. Gregorius Nazianzenus Oratione XVIII. de laudibus Cypriani. Postremo Patres ac Theologi universi, quorum ductor, & columen Augustinus Epistola ad Evodium 99. nunc 164. cap. 3. ait: *Et de illo quidem primo homine patre generis humani, quod cum ibidem solverit, Ecclesia fere tota consentit: quod eam non inaniter credidisse credendum est, undecunque hoc traditum sit; etiamsi Canoniarum scripturarum hinc expressa non proferatur auctoritas. Quamquam illud quod in libro Sapientie scriptum est, Hæc illum, qui primus factus est, patrem orbis terrarum, cum solus esset creatus, custodivit, & eduxit illum à delicto suo, & dedit ei virtutem continendi omnia, magis pro hac sententia, quam pro ullo alio intellectu facere videtur.* Collegerunt testimonia Patrum Bellarminus lib. 111. de Amis. gratiæ cap. 12. Torniellus ad an. m. 930. num. 9. Pererius lib. 7. comment. in Genes. Nat. Alex. dissert. XVII. sæc. 2. Sam. Andreas, & alii; ita ut nullus plane tam ex Catholicis, quam ex Protestantibus neget, de salute Adæ universos, Tatianis exceptis, convenire. Unum addo quod alii prætermiserunt, in Litanis, quibus utitur Clerus S. Mariæ Majoris Romæ, legi: *Sancte Adam, ora pro nobis.*

3.
Argumenta
Irenæi pro
Adamo.

His ego pro definiendo dogmate contentus ero: nam ubi constat de auctoritate literarum Sanctorum, & de consensu antiquorum, necesse non est ad humanam rationem confugere. Irenæus tamen hoc etiam telo petiit Tatianum, & salutem Adami demonstrat primo, quia sententia Tatiani nova est, ab eo conficta, & in parentis impia & injuriosa. Insuper, quia Deus non maledixit Adam & Evæ sicut serpenti; imo illos ad resipiscentiam invitavit, & eis

venia salutisque spem dedit, facta promissione Christi Redemptoris: per quem mulier Ecclesiæ, ac Deiparæ typus debebat serpentis caput conterere. Deinde quia in signum poenitentia se asperis perizomatis induerunt. Ulterius, quoniam Pastor non invenisset ovem perditam centesimam. Postremo, quia Diabolus gloriari posset, se à Christo non fuisse devictum, si primi parentes non fuissent ab ejus captivitate liberati. Parens adversus Bellarminum, qui memorato loco hæc argumenta ex Irenæo produxit, tertium de perizomatis, & alterum de ove centesima parum firmum judicat, cum responderi posset, perizomata illa propter nuditatem fuisse confuta, hanc vero ovem significare quemvis peccatorem resipiscentem: cætera esse probabilia fatetur. Verum Irenæo assentitur etiam Ambrosius lib. de Parad. cap. 13. nec opus est, ut sint omnia prorsus invicta & palmaria. His accedunt conjecturæ aliæ, quod Adam & Eva Christi & Ecclesiæ typum gesserint, quod ab illis Abel sacrificiorum rationem, Deique cultum fuerit edoctus, & quod una cum Christo à mortuis surrexerint, ut Patres nonnulli tradiderunt.

Valde probabilem de salute Adæ fidem facit traditio de sepultura ejusdem Adæ eo ipso loco, in quo crucifixus est Dominus. Cujus traditionis, ut mitam quæ citari solent ex libro 11. Carminum contra Marcionem, & ex Augustini sermone 71. de Temp. nunc 6. Apend. quæ, etsi spuria habentur à Criticis, comprobant tamen antiquorum temporum opinionem; locupletissimos testes laudare possumus Cyprianum Tract. de Resurrect. Christi, Origenem hom. in Matthæum 35. Epiphanius lib. 1. adversus hæreses, Jo. Chrysostomum hom. 84. in Joannem, & alios plures laudatos à Bellarmino, & à Hyacintho Serry Exercit. 56. num. 5. & in Prologo Galeato operum Melchioris Cani cap. 5. & à Toletio Annot. 12. in cap. 19. Joannis, &c. Qui omnes tradunt Christum mortuum super Adæ sepulchrum, ut is salvaretur Divini sanguinis asperzione.

Erit, qui reponat, S. Hieronymum Comment. in cap. 27. Matthæi hanc traditionem rejicere, quod in Jesu filii & solutio. Nave volumine legatur Adam sepultum juxta Hebron; & Arbec, & Calvaria locum dictum sit à capite decollatorum, uti asserunt & Beda, & Paschasius, & Doctor Angelicus 3. p. q. 47. art. 10. Magnus

4.
Argumenta
tiones pro
salvatione
Adæ.

5.
Oppugnatio

Magnus enim Hieronymus de hac traditione scribit: *Favorabilis interpretatio, & mulcens aurem populi, nec tamen vera.* Et ad 5. cap. Ep. ad Ephesios: *Hæc utrum vera sint, nec ne, lectoris arbitrio derelinquamus.* Remanet tamen satis firma, aut saltem non refutata, illa de busto Adæ sententia; propterea quod Hebræorum opinio de Adamo sepulto in Hebron, nequit ex libro Josue confirmari, ut aperte demonstrasse confido in prima secundi capitis propositione. Imo vera esse potest utraque simul sententia, nuncupatum Golgotha à cranio Adæ, & à cervicibus decollatorum. Cum debita ergo Hieronymo reverentia, ad partes aliorum accedimus; maxime quod ipsemet in Epistola, quam ad Marcellam dedit nomine Paulæ & Eustochii, quæ est inter familiares lib. 2. ordine septima, est pervetustæ traditionis adstipulator. In ea siquidem Epistola hæc de Hierosolyma habet: *In hac urbe, imo in hoc tunc loco, & habitasse dicitur, & mortuus esse Adam: unde & locus, in quo crucifixus est Dominus noster Calvaria appellatur, scilicet quod ibi sit antiqui hominis Calvaria condita: ut secundi Adam, id est, Christi sanguis de cruce stillans, primi Adam, & jacentis protoplasti peccata dilueret, & tunc sermo ille Apostoli compleveretur: Excitare qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.* Itaque Scripturæ Divinæ testimonio, consensione Patrum, & conjecturis plurimis, quarum, aliæ probabiles sunt aliæ prope certæ, tollitur omnis hæsitatio circa resipiscentiam Adami, circa quam pauci fuerunt accipiti cogitatione distracti.

CONTRARIA OBJECTIO DILUITUR.

6. *Objectiones.* Sed ita argumentaberis. Salutem Adæ nec scriptura, nec traditio, nec aliqua ratio potest comprobare. Non scriptura: nam, ut Rupertus ait, liber Sapientiæ de Canone non est, & majori libertate parvipenditur, quam suscipitur, quia quando, vel ubi Adam peccatum suum agnovit, non ostendit. Amplius autem quod dictum est, *Et dedit illi virtutem continendi omnia*, nulum certum sensum præsentat, quia præter unicum Dominum Jesum Christum nullus est homo tali virtute præditus. Adde legi in pluribus codicibus: *Et eduxit illum de limbo terræ, non à delicto suo.* Præterea Apostolus in 1. R. P. Berti Theol. Tom. II.

ad Corinth. xv. 22. novum Adam opponit veteri; ut ergo in illo omnis salus, ita in vetere Adamo est omnis puni- tio, & damnatio. Rursus idem Apostolus ad Hebræos xi. 4. Ecclesiam fidelium non ab Adam, sed à filio ejus Abel exortam ostendit. Ex Scripturis igitur salus Adæ nequit evinci. Sed nec ex traditione. Etenim Rupertus, ut dictum est, circa eam pendet animo: Bernardus in libro de modo beate vivendi scribit: *Adam in infernum cecidit, quia inobediens fuit:* Et Gelasius Papa librum, qui inscribitur, *Penitentia Adæ*, inter apocryphos amandavit. Ratio autem æquitatis postulat, ut ex quo Deus non pepercit angelis peccantibus, nec veniam daret homini, quem conditione inferiorem paribus beneficiis ornaverant. Scripturis itaque, auctoritate, & ratione salvatio Adæ oppugnatur.

7. *Solutiones.* Resp. falli Rupertum, qui à Canone divinarum scripturarum expungit librum Sapientiæ: in quo retinendam esse Vulgatæ lectionem, constat ex Græcis, Romanisque Codicibus, & ex Patribus, qui legerunt, *à delicto suo*, ut supra vidimus in Augustiniana ad Evodium Epistola. Ea autem verba, *Et dedit ei virtutem continendi omnia*, non plenissimam potentiam, sed dominium ac regimen demonstrant rerum terrenarum; cum sit in græco *κρατῆσαι πάντων*, *omnibus dominari.* Cœpisse Adæ pœnitentiam ex quo dominicæ sententiæ cervicem inflexit, & rudibus brutorum pellibus contextus vitam miserrimam egit, pie & probabiliter credimus. Apostolum in Epist. ad Corinth. agere de morte & resurrectione corporum, diximus capite præcedenti; quamquam & in hoc novus Adam opponitur veteri, quod unus gratiæ, alter peccati sit auctor: sed tamen ad Rom. v. 14. appellatur primus Adam *τύπος τοῦ μέλλοντος* *forma futuri.* In Epistola autem ad Hebræos fideles præcipue laudantur, qui fidei causa aut mortem perpessi sunt, aut futurorum promissionem singulari mysterio acceperunt; quorum utique primus est Abel. De Ruperto non opus est plura edisserere. Liber de modo bene vivendi non est genuinum opus Bernardi, ut demonstrat Bellarminus de script. Eccles. an. 1130. è stylo, & inscriptione ad Sororem virginem, & præterea possunt verba, quæ inde obijciuntur, ad solum reatum, & meritum

tum damnationis referri. Gelasius certum librum; non poenitentiam Adami reprobatur; ut dum declarat apocryphos qui inscribuntur, *De Infantia*, & *de Nativitate Salvatoris*, derogat librorum auctoritati, non autem substantiae rerum gestarum. Adamo denique, non Angelis Deus peperit; sive quod ille fuerit imbecillioris naturae, ut Gregorius docet lib. 17. *Moralium* cap. 9. &

Damascenus lib. 11. cap. 3. sive quia Dominus beneficiorum suorum Angelos iusto iudicio, hominem misericordiae decreverat reservare. Pro quo maximo benefacto, aliisque innumeris, quibus nunquam non afficimur, inter quae & illud connumerandum est, quod finem attigerim hujusce libri, Deo patri misericordiarum gratias refero.

PRAE-